

Peter Desatnik, överläkare, anesthesi- och intensivvårdsenheten, Helsingborgs lasarett; projektledare, donationsprojektet i södra sjukvårdsregionen peter.desatnik@helsingborgslasarett.se

»Donor Action« – nu aktuellt för Sverige

Med det databaserade programmet kan antalet organdonatorer öka

II Bristen på mänskliga organ för transplantation till svårt sjuka/döende patienter är väldigt stor i Sverige. Antalet organdonatorer är på samma låga nivå år efter år, trots alla insatser. Jämfört med andra EU-länder är antalet organdonatorer i Sverige få. På samtliga sjukhus i södra sjukvårdsregionen finns sedan länge kontaktpersoner till transplantationsenheten i Malmö, vilka bevakar frågor kring organdonation. Ytterligare åtgärder har dock varit motiverade. År 2001 gick därför författaren och två transplantationskoordinatorer vid transplantationsenheten i Malmö en utbildningskurs i ett internationellt, databaserat program – »Donor Action« (www.donoraction.org). Med hjälp av detta program är det möjligt att analysera styrkor och svagheter vid enskilda sjukhus i följande fem viktiga steg i donations–transplantationsprocessen:

- identifiering av organdonator,
- logistik mellan donatorssjukhus och transplantationsenhet,
- anhörigvård,
- medicinsk vård av donator,
- omhändertagande av organen.

»Donor Action« används internationellt och har ökat antalet organdonatorer där det använts.

»Donor Action« består av »Medical Record Review« (MRR), ett instrument för journalgenomgång, och »Hospital Attitude Survey« (HAS), en kunskaps- och attitydenkät. Vi gjorde en pilotstudie i Helsingborg på alla journaler över 86 patienter som avlidit under ett och ett halvt år och identifierade de patienter där frågan om organdonation kunde ha varit aktuell. Kunskaps- och attitydundersökningen genomfördes på intensivvårdsavdelningen men även på avdelningar som inte vårdar patienter med respirator. Anledningen till detta var dels att undersöka kunskapen hos personal som inte kommer i naturlig kontakt med patienter som blir organdonatorer, dels att lyfta fram frågan om organdonation på hela sjukhuset.

Vid journalgenomgången identifierades sex patienter med total hjärninfarkt: av dessa hade två patienter medicinska kontraindikationer för organdonation, i två fall inträffade komplikationer innan döden formellt kunde fastställas, i ett fall fick man veto från närstående och en patient donerade sina organ. Hos åtta patienter med tecken på svår hjärnskada trappades intensivvårdsbehandlingen ner, och patienterna blev aldrig aktuella för diskussion om organdonation. Kunskaps- och attitydenkäten HAS visade på en mycket positiv inställning till organdonation, men också på ett stort utbildningsbehov hos sjukvårdspersonalen. Med utgångspunkt i resultaten och de kunskapsbehov som framkom har utbildningar sedan genomförts.

Sammanfattat

»Donor Action« är ett databaserat registrerings-system som analyserar rutiner kring organdonation på varje enskilt sjukhus dels via journalgenomgång på avlidna patienter, dels via attitydenkät hos sjukvårdspersonal.

För att identifiera fler potentiella donatorer och för att alla aspekter kring organdonation skall beaktas behövs dels ökat ansvarstagande inom intensivvården, dels bra analysinstrument. »Donor action« har visat sig vara ett högkvalitativt registrerings-system för att både identifiera potentiella donatorer och bedöma kunskap och attityd avseende organdonation. Det ger oss också möjlighet till internationella jämförelser.

Förhoppning att fler potentiella donatorer uppmärksammas

De fyra landstingen i södra sjukvårdsregionen finansierar nu solidariskt ett regionalt projekt för att frågan om organdonation skall bli tydligare på alla intensivvårdsavdelningar i regionen. »Donor Action« är en del av detta.

Projektet är ett samarbete mellan kliniken för njurmedicin och transplantation, Universitetssjukhuset MAS, Malmö (docent, chefsöverläkare Nils H Persson och transplantationskoordinatorer Kerstin Karud och Margareta Lundell) och anesthesi- och intensivvårdskliniken, Helsingborgs lasarett (projektsjuksköterska Ulrika Peetz Hansson och författaren).

Förhoppningen är att projektet leder till att fler patienter som vill donera sina organ uppmärksammas.

*

Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Läkemedelsföretaget Novartis har till viss del finansierat författarens arbetstid för introduktionen av »Donor Action« (i samband med översättning av MRR och HAS till svenska).

Referenser

1. Wight C, Bernard Cohen. Organ shortages: maximising the donor potential. *Br Med Bull* 1997;53(4):817-28.
2. Alonso M, Fernandez M, Mataix R, Rincon MD, Corrales JA, Burgos R, et al. Donor action in Spain: A program to increase organ donation. *Transplant Proc* 1999;31:1084-5.
3. Wight C, Cohen B, Roels L, Miranda B. Donor action: A quality assurance program for intensive care units that increases organ donation. *J Intensive Care Med* 2000;15:104-14.